

КАРТОГРАФІЧНИЙ ПОДАРУНОК ДЛЯ ШАНУВАЛЬНИКІВ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У грудні 2012 р. Державне науково-виробниче підприємство "Картографія" випустило в світ "Атлас історії України". Упродовж 2003-2006 рр. воно вже видавало подібні картографічні твори: "Загальногеографічний атлас України", "Комплексний атлас України", "Політико-адміністративний атлас України", атлас "Україна. Промисловість та інвестиційна діяльність". Виданням нового атласу було продовжено всебічне картографування України.

Атлас історії є спільним проектом ДНВП "Картографія", Інституту історії України та Інституту археології Національної академії наук, Національного університету "Києво-Могилянська академія".

Це перша в Україні систематична збірка карт, зміст якої охоплює історичний розвиток території від кам'яного віку до сьогодення. Атлас поділяється на сім розділів: "Давня історія" (23 карти), "Середні віки" (19), "Нові часи (XVI-XVIII ст.)" (32), "Україна в XIX – на початку XX ст." (20), "Українська революція 1917-1921 років" (7), "Україна в 1922-1991 роках" (24) та "Україна незалежна" (24).

29 січня 2013 р. у приміщенні Музею історії Києва відбулась перша презентація нового атласу. На заїд прибули картографи, історики, археологи, освітяни та представники ЗМІ.

Відкрив зібрання директор ДНВП "Картографія" *Р. І. Сосса*. Він розповів про розвиток української історичної картографії.

Директор Інституту історії України академік НАН України *В. А. Смолій* у своєму виступі зазначив: "Це невелика книжка, але варта багатьох томів. Вона є першою спробою представити просторове уявлення істориків про Україну в одному томі. Величезна творча робота авторів-упорядників, істориків, консультантів, рецензентів стала запорукою видання твору високої наукової якості".

Презентація атласу в Інституті історії України. Виступає академік *В. А. Смолій*

ра. Зрештою, до 1987 р. атлас у двох томах було підготовлено та передано у видавництво. Правда, з того атласу було вилучено слова "Україна" в назві, а також "Українська козацька держава", "Запорозька Січ" і згадку про церкву. Однак і цьому атласу не судилося бути опублікованим".

Оцінюючи новий атлас, історик визначив його головну особливість: "Сьогодні маємо національний історичний атлас, який має дуже гнучку картографічну колекцію. Він акцентує увагу на політичних подіях, воєнних історіях, змінах кордонів і територіального устрою України у різні часи. Кожну карту доповнюють коментарі та ілюстрації".

Дуже важливим кроком уперед назвав новий атлас і науковий рецензент, доктор історичних наук *М. В. Кірсенко*. "Мені траплялося працювати з таким матеріалом у різних країнах, і можу сказати, що Україна має всі підстави пишатися цим атласом. Говорячи про перспективи, я б додав, що треба поряд з

Науковий редактор твору член-кореспондент НАН України *Г. В. Боряк* назвав вихід видання знаковою подією. "Цей багатостраждальний проект був омріяний не одним поколінням істориків, – зазначив він. – У 1965 р., коли група істориків на чолі з Іваном Крип'якевичем звернулася до президії Академії наук республіки з пропозицією підготувати історичний атлас, її відповідь довгий час була негативною. Але, на щастя, в Москві тоді заходилися готувати атлас історії СРСР. І тут їй знадобилися наші сили, адже важко було осягнути давню історію СРСР без допомоги українських істориків. Планувалося підготувати, здається, 266 карт. Було залучено кращі сили тогочасних українських істориків. Але в 1970 р. з назви атласу історії України зникає слово "Україна", а з'являється "Українська РСР". У середині 70-х років XX ст. був новий поштовх для реалізації проекту – дійшли чутки до Києва, що планується видання діаспорного атласу України. І він таки був виданий за редакцією Любомира Вина-

Працівники Інституту історії України ознайомлюються з атласом

таким серйозним і ґрунтовним атласом для фахівців підготувати популярніші версії для широких верств населення і школярів. Тому що людина, країна і нація мусять усвідомлювати себе в часі і просторі. А саме таку можливість дає історична картографія", – зазначив він.

На презентації виступили також директор Інституту національної пам'яті член-кореспондент НАН України *В. Ф. Солдатенко*, президент Українського географічного товариства член-кореспондент НАН України *П. Г. Шищенко*, упорядник атласу *Д. В. Ісаєв* та інші.

Друга презентація атласу відбулася 7 лютого 2013 р. в Національному культурному центрі України в Москві. Генеральний директор центру доктор історичних наук *В. Ю. Мельниченко*, представляючи гостей, зазначив, що в них уже було презентовано підприємство "Картографія", а тепер окремо і його "Національний атлас України".

Р. І. Сосса повідомив присутнім таке: "Крім комерційної картографічної продукції, щороку ми намагаємося зробити два видання "для душі". Минулого року ними стали "Львів. Комплексний атлас" і презентований сьогодні "Атлас історії України". Ідея створення останнього виникла багато років тому. Але тільки наприкінці 2009 р. автори-упорядники розпочали роботу. Слід зазначити, що всі авторські оригінали карт були розроблені фахівцями підприємства. Упорядник атласу – *Дмитро Ісаєв*, автор багатьох навчальних видань з історії України для школи".

Презентація атласу в Москві. У президії
(по центру зліва направо): *Р. І. Сосса*, *В. Ю. Мельниченко*,
І. С. Руденко, *Б. В. Черкас*

Зацікавлена московська громада вивчає новий
картографічний твір київських видавців

"Досить складним є нанесення на карту історичних процесів та подій, картографування історії, але картографам та історикам вдалося вирішити ці питання, тому атлас являє собою самостійну історичну працю і буде цікавим не тільки українському читачеві, а взагалі тим, хто небайдужий до історії Центральної та Східної Європи", – відзначив кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України *Б. В. Черкас*.

У заході взяли участь представники Інституту історії Росії Російської академії наук, Московського інституту геодезії, аерофотознімання та картографії, Московського державного університету, російських картографічних підприємств та видавництв, спеціалізованих періодичних видань, української діаспори в Росії.

Подякувавши російським колегам за увагу й теплі слова, *Р. І. Сосса* наголосив на традиційно ділових і дружніх зв'язках між українськими та російськими картографічними видавництвами і на тому, що нинішня зустріч стала доброю нагодою не тільки представити нове видання ДНВП "Картографія", але й зустрітися та обмінятися думками щодо подальшої співпраці, про сучасний стан картографії в обох країнах.

© *І. С. Руденко*